

LINIMENT

LINIMENT, pres del ll. *linimentum* 'acció d'empastifar, untar', derivat de *linēre* 'untar'.

Linòleum, lineoleic, V. lli *Linotip, linotípia, linotipista*, V. *linia*

LINX, pres del ll. *lynx, lycnis*, i aquest, del grec *λύγξ, λυγξός*, id. □ 1.ª doc.: *lince* 1507, Busa-N.; Lacav., Belv., Lab.; *linx, DOrt.*

Res a veure amb *linx* el nom de la *onça*, per al qual 10 veg. LLEÓ.

CPT.: *Lincuri* [Lab. 1840].

LINXAR, pres de l'angl. *lynch*, del nom de *Lynch*, propietari de Virgínia, que a la fi del S. XVIII va instituir 15 tribunals privats per jutjar sumàriament criminals flagrants.

DERIV.: *Linxament* [DOrt.].

Linya, V. *linia*. El nom del poble de *Santa Linya* 20 no es deu ni a un sant creat per la fantasia popular, com creu Rohlf; ni a un sant desconegut, com diu Alcm; car ve del ll. SALTUS (DE) LĪCĪNĪA amb què el nom està documentat en els docç. dels Ss. XII-XIII, i es refereix als «sots» o arbrades d'arbres blancs que voregen el curs de la Noguera al llarg del terme del poble, i al NP romà *Licinius, -nia*, d'on *Salt-leinya*, transposat *Saltelinya* i dissimilat *Santalinya*; que és com valdria més grafiar-lo.

Lipe, V. *lepa*

Lipo-, component de mots savis que prové del grec *λίπος* 'greix': *Lipoma. Lipèmia*.

Lipo-, del gr. *λείπω* 'jo manco': *Lipograma. Lipotímia*: forma amb *θυμός* 'cor, esperit vital'.

Lipòtol, alteració de *xipòtol*, sigui per encreuament amb un altre mot (cf. oc. ant. *lipós* 'lleganyós', *lipaut* 40 'llagoter') o bé mer error de lectura per *sipòtol* havent-se pres un *f*, o *s* llarga, per *l*.

Liquable, liquació, liquar, liquèfacció, liquefer, V. *licor*

LIQUEN, pres del ll. *lichen, -ēnis*, id., i aquest, del gr. *λειχήν* 'lepra', 'herpes', 'liquen', derivat de *λείχω* 40 'jo llepo'. □ 1.ª doc.: 1840, Lab., només *liquen islàndic*.

Ja usat sovint per Verdguer: «De l'estèril Cadí per lo crestall, / on l'estràmpol isard, per refrigeri, / troba sols, ab lo *liquen* de l'altura, / les gotes de l'aurora, y l'aigua pura / de la Font regalada del Cristall», *Canigó* IV, 8f; «una illa sempre verda / --- / l'encatifen 55 serfull y genciana, / y les roses alpines, entre *liquens* / la vermellor hi ensenyen de ses galtes», id. II, v. 288.

CPT.: *Liquenografia; liquenologia, -òleg*.

Liquescència, líquid, líquidació, liquidador, liqui- 60

dambre, liquidar, liquiditat, liquificar, liquitat, V. *licor Lir*, V. *lliri*

LIRA, pres del ll. *lýra*, i aquest, del gr. *λύρα* id. □ 5 1.ª doc.: fi S. xv, Fenollar-Martínez.

Els medievals tenien la ROTA, i amb ella BMetge representa Orfeu (*Somni* II, NCL., 84.4). Des del segle xv, abandonat el mot medieval *rota*, el clàssic *lira* féu carn de tal manera amb el nostre verb literari, que en reprendre'n Aribau l'alta expressió, no pot fer altra cosa que *collir* «del mur sagrat la *lira* dels seus avis»; per a encfs de Gentil «Olor de romaní dels boscos puja, / dels cims olor de regalècia baixa, / gemecs de *lires* entre'ls arbres s'ouen, / y en lo palau lo sospirar d'una arpa», *Canigó* II, v. 300; «Príncep afable de la docta *lira*, / mestre i custodi de la forma bella», presta Horaci les seves formes per recordar Cabanyes: «Oh jove atleta de la forta *lira!* / que eres bé el geni de la pàtria dura / --- / de Tàrraco en l'Àcròpolis sagrada, / Píndar de Catalunya!», *Horacianes* (1906) I, 1a; III, 16d.

DERIV.: *Líric* [Belv.], aplicat a música com a poesia: és «Josep Carner el gran *líric* català», Ruyra (*La Parada*, 6); i també ho fou amb melodies Amadeu Vives, tot i que Coromines es planyés «no són cançons, ni idíl·lis, ni corals el que ha de menester avui Catalunya: és un teatre *líric*, que tu podries treure dels bolquers»; per més que el fat advers el vagi privar de dur-lo en nous triomfs després d'*Euda d'Úriac*, 30 forçat a «escriure per al teatre *líric* castellà la seva música representada» (O. C., 1664b50, 1496b20), sense deixar-li completar l'obra mestra *El Vano*, que encara no hem tingut empena per rescatar i induir un jove orfeu a reintegrar-nos-el. *Lirisme* [Lab. 1864]. *Lirat*. 35

Lira 'babaua', *liraira*, V. *lero Líric, lirisme*, V. *lira*

LIRÓ, 'rosegador camperol semblant a la rata', derivat del ll. GLĪS, GLĪRIS, id., que el català sembla haver pres del cast. *lirón*. □ 1.ª doc.: c. 1900 (Vogel etc.).

Tant la *l-* no palatalitzada com la data del mot mostren amb evidència que en català no pot ser hereditari, en contrast amb la data molt antiga dels seus congèneres romànics, de Castella *lirón* (1252) i de França (fr. *loir*), països on abunden les terres altes i planeres no cobertes de sembrats ni de boscos, que és on es cria l'animaló, a diferència de la seva germana *marmota*, que ha ocupat entre nosaltres el lloc que té el 50 *lirón* en les frases del castellà: d'aquest, doncs, hem d'haver imitat nosaltres el mot (en el sentit de 'benetó' és un mot diferent, veg. *LERO*, que a tort hi agrupa Alcm). Detalls sobre el mot romànic, en DCEC (*LIRÓN* I).

L'única locució que es podria prendre com un representant autòcton de GLĪS, GLĪRIS, a Catalunya és *rata grilla* que a la Vall d'Aran i a Cardós i Vall Ferrera (Tavascan, Areu), 1928, 1933-4, designa un petit mamífer salvatge (*rata guilla* a Farrera de Pall., 1934) potser igual (o almenys semblant) al *liró*; aquí, però,